

Kunnskapsdepartementet

Deres ref.: 20/2483-1

Bakgrunn

Kunnskapsdepartementet vil forskriftsfeste at fravær fra og med 13. mars og ut skoleåret 2019/2020 ikke skal regnes som udokumentert fravær og at fravær i denne perioden ikke skal føres på vitnemål eller kompetansebevis.

Norsk Lektorlag anerkjenner selvsagt at siste del av skoleåret blir annerledes enn et vanlig skoleår, uansett om, når og hvordan det åpnes for tradisjonell opplæring på skolene for flere elevgrupper. Vi har imidlertid understreket, både i brev og dialog med statsråden og Kunnskapsdepartementet, at det er nødvendig å ha oversikt over hvilke elever som er til stede under opplæringen, og at fraværssystemet er det verktøyet som best kan ivareta at skolen får denne oversikten. At fraværssystemet ikke helt kan fungere som opprinnelig intendert, når opplæringskonteksten endrer seg, gir seg selv. Det betyr imidlertid ikke at hovedbudskapet fra myndighetene bør være at det ikke skal føres fravær.

Ved mange skoler har det blitt ført fravær også i perioden skolene var stengte. I en spørreundersøkelse blant våre lektorer i videregående opplæring svarer 4 av 10 lektorer at de har ført elevfravær i perioden 13. mars til 27. april. Av disse viste 57 % til lokale retningslinjer om å føre fravær, og 36 % viste til at de gjorde det for egen oversikt og kontroll. 6 av 10 lektorer¹ som underviser i videregående opplæring mener manglende fraværføring i denne perioden har fått uheldige konsekvenser for elevene, i noen eller i svært stor grad.

Oppsummering

- De mest sårbare elevene taper mest dersom lærere fratras fraværføring som verktøy, det øker sjansene for frafall, og for at elever ikke får annen nødvendig oppfølging.
- Elevene må ha tilstedeværelsesplikt når det er undervisning, enten det er digital fjernundervisning eller det er fysisk undervisning. Da må det være pliktig føring av tilstedeværelse, dette kan ikke overlates til den enkelte lærer eller skole.
- Uten fraværføring fratras skolene viktig dokumentasjon på manglende deltagelse når elevene klager på karakterer.

Om regjeringen, til tross for våre innsigelser, beslutter å forskriftsfeste at fravær ut dette skoleåret ikke skal regnes som udokumentert fravær etter fraværsgrensen, er det spesielt viktig at budskapet når fram til hver berørt lektor, rektor, elev og foresatte om at

- skolene trenger fortsatt å ha oversikt over elevenes deltagelse i opplæringen
- manglende deltagelse i opplæringen kan påvirke vurderingen i orden og oppførsel,
- manglende deltagelse i opplæringen kan fortsatt føre til at faglærer mangler grunnlag for å sette karakter i faget.

Nærvær bør fortsatt dokumenteres – for elevenes skyld

Tilbakemeldinger fra våre medlemmer viser at informasjonen tilknyttet fraværføring ikke var god nok da skolestengningen ble besluttet og midlertidige regler om krav til dokumentasjon for fravær av helsegrunner ble innført. Vi er ikke enige med Kunnskapsdepartementet i at de midlertidige reglene ikke har hatt praktisk betydning i perioden skolene har vært stengt. Tilbakemeldinger fra medlemmer og tillitsvalgte tilsier dessverre at en del elever ikke møter opp når det er digital undervisning. De leverer

¹ N= 1190

ikke avtalte oppgaver, de holder ikke avtalte foredrag på nett, de møter ikke opp til fagsamtaler på nett, og de møter ikke opp når det er avtalt veiledning. Medlemmene mener at dette henger sammen med bortfallet av fraværreglene, og at eleven tror at det ikke får noen konsekvenser at de ikke deltar i opplæringen.

Vi mener skolene fortsatt trenger fraværregler som verktøy for resten av inneværende skoleår, av tre hovedårsaker:

1. Oppfølging av sårbare elever
2. Ytre motivasjon for elever for å delta i opplæringen
3. Ytre motivasjon for elever for å delta i vurderingssituasjoner

Sårbare elever må følges opp, både når skolene er stengt og når de åpnes igjen. Fraværstføring er, for mange faglærere og kontaktlærere, et viktig startverktøy for å holde oversikt over elever som av ulike årsaker trenger ekstra oppfølging. Et medlem uttrykker det slik: «Elevar som slit, får ein vanskelegare kvardag når lærer ikkje fører fråvær. Det er også vanskelegare som kontaktlærar å følgje opp elevar som av ulike årsaker strever med å meistre skule». Fraværreglene er et viktig verktøy for å kunne forhindre frafall.

- **De mest sårbare elevene taper mest dersom lærere fratras fraværstføring som verktøy, det øker sjansene for frafall, og for at elever ikke får annen nødvendig oppfølging.**

Oversikt over elevenes deltakelse – og vurderingsgrunnlaget

Kunnskapsdepartementet viser i høringsnotatet til at det er en

«viss fare for at lempeligere fraværregler kan gjøre at enkelte elever dropper å møte opp til opplæringen. Departementet gjør imidlertid oppmerksom på at manglende oppmøte og deltakelse i opplæringen fortsatt vil kunne føre til at faglæreren ikke har grunnlag til å sette karakter i faget etter reglene i forskrift til opplæringsloven § 3-3 tredje ledd og tilsvarende regler i friskoleloven. Manglende deltakelse i opplæringen vil også kunne påvirke vurderingen i orden og oppførsel. Fravær vil dermed fremdeles kunne få konsekvenser for elevene, noe det er viktig at elevene er klar over. Lærerne må derfor fremdeles ha en oversikt over elevenes deltakelse i opplæringen, men det er skolene/skoleeier som selv avgjør hvordan de opprettholder en slik oversikt.»

Vi er enige i at tilstedeværelse i opplæringen både er viktig for elevenes motivasjon, og helt nødvendig for at faglæreren skal kunne kvalitetssikre halvårsvurderingene og standpunkt karakteren. For å unngå at flere faller fra i den avsluttende fasen av skoleåret, må skolene ha gode verktøy.

Fraværreglene og ordensreglene er blant de viktigste virkemidlene faglærere og kontaktlærere har. Skolens oppfølgingstjeneste er selvsagt viktig, og rådgivere, PPT og andre faggrupper settes ofte inn når problemet er stort. Spesielt for elever som står i fare for å ikke gjennomføre opplæringen, men som er over 18 år, er det særlig viktig at konsekvenser udokumentert fravær kan ha, tydeliggjøres, siden skolen ikke har samme mulighet til å kontakte foreldrene når eleven er myndig.

Når departementet begrunner et forlenget unntak fra fraværstforskriften ut skoleåret med likebehandlingshensyn, må man unngå at det blir for store forskjeller i hva som kreves av vurderingsgrunnlag og hva som skal til for å sette en elev ned i orden- og oppførsel karakter. Det må tydeliggjøres at det uansett er en selvfølge at elevene skal delta i opplæringen.

- **Elevene må ha tilstedeværelsesplikt når det er undervisning, enten det er digital fjernundervisning eller det er fysisk undervisning. Da må det være pliktig føring av tilstedeværelse, dette kan ikke overlates til den enkelte lærer eller skole.**

Fraværstføring styrker skolens beredskap mot klager

Det kan, som departementet påpeker i sitt høringsbrev, spesielt for dette skoleåret kunne bli avvik fra minstetimetallet elevene har krav på. Nettopp på grunn av dette avviket, og fordi skolen kanskje ikke kan dokumentere hvilket opplærings- og vurderingstilbud eleven har fått og deltatt på etter 13. mars, kan det komme klager fra elevene. Det er oftest faglæreren som i første runde må svare på klagen, og som må kunne dokumentere at elevens rettigheter er ivaretatt. Det kan vise seg vanskelig dersom

myndighetene i tillegg til å forlenge unntaket for reglene om fraværstføring og fraværsgrense heller ikke er tydelige nok om elevens tilstedeværelsesplikt og mulige konsekvenser av manglende deltagelse i opplæringen og vurderingssituasjoner.

- **Uten fraværstføring fratras skolene viktig dokumentasjon på manglende deltagelse når elevene klager på karakterer.**

Skolesektoren trenger tydelige signaler for resten av skoleåret- særlig når eksamener er avlyst

Vi frykter presset på faglæreren vil øke dersom Kunnskapsdepartementet ikke gir tydelige signaler om hva som kreves av elever og lærere nå i siste fase av et litt spesielt skoleår.

Faglærere som mangler vurderingsgrunnlag må ikke presses til å sette standpunkt, samtidig som det må kunne gis en viss fleksibilitet i når hver enkelt faglærer vurderer at de har tilstrekkelig vurderingsgrunnlag for å kunne sette standpunktkarakterer. En bør ikke sende ut et budskap om at manglende nærvær i undervisningen tidligere i året, og spesielt under skolestengningen, innebærer at elever gis en rett til ekstra vurderingssituasjoner som skal inngå i standpunktvurderingen - siden eksamener er avlyst for denne våren. Rettighetsbevisste elever vil gripe muligheten til å få en ekstra vurderingssituasjon og en mulighet til å gå opp i karakter for standpunktvurderingen, mens det i realiteten kan være helt andre elever hvor faglærer reelt sett kan trenge flere vurderingssituasjoner for å kunne sette standpunkt, men hvor elev og foresatte ikke presser på på samme måte.

Manglende deltagelse i opplæringen må få konsekvenser for karakterene i orden og adferd dersom eleven ikke har dokumentert fraværet i form av bekreftelse fra foreldre eller egenmelding. At departementet i høringsnotatet skriver at det «*på ulike måter vil påvirke vurderingen av orden og oppførsel*» og «*vil kunne påvirke vurderingen i orden og oppførsel*» er for svake signaler. Når Utdanningsdirektoratet skal informere om en eventuell midlertidig forskriftsendring til skolene, må budskapene være svært tydelige.

Myndighetene kan ikke forutsette at faglærere, lektorer, rektorer og skoleeiere setter seg inn i forarbeidene til forskriftsendringer. Om regjeringen, til tross for våre innsigelser, beslutter å forskriftsfeste at fravær ut dette skoleåret ikke skal regnes som udokumentert fravær etter fraværsgrensen, er det spesielt viktig at budskapet når fram til hver berørt lektor, rektor, elev og foresatte om at

- **skolene trenger fortsatt å ha oversikt over elevenes deltagelse i opplæringen**
- **manglende deltagelse i opplæringen kan påvirke vurderingen i orden og oppførsel,**
- **manglende deltagelse i opplæringen kan fortsatt føre til at faglærer mangler grunnlag for å sette karakter i faget.**

Vennlig hilsen

Rita Helgesen
Leder
Norsk Lektorlag